

nowego genotypu do nas albo z nieobecności tegoż w okolicy Lwowa, skąd pochodził materiał dra Smulikowskiego.

Karpowicz St. — Spis Łuskoskrzydłych ziemi sandomierskiej. Cz. II. (ref. Romaniszyn).

Referaty.

Raymond Poisson. Contribution à l'étude des Hemiptères aquatiques. Bulletin Biologique de la France et de la Belgique. T. LVIII, Paris 1924; pp. 50 — 305, 13 tablic i 35 rys. w tekście.

Bardzo wszechstronny przyczynek do poznania, spotykanych we Francji pluskwiaków wodnych i żyjących na powierzchni wód. Autor uwzględnia zarówno biologję, jak anatomję i systematykę tych owadów. Z biologji wysuwa mało badane zagadnienia wrażliwości pluskwiaków na wodę słoną, warunków lotu owadów uskrzydłonych, których jednak nie spotykano (lub bardzo rzadko) przelatujących, jak *Gerridae*, *Notonectidae* etc. Wiele miejsca poświęca badaniom nad wpływem temperatury na życie owadów, przytacza szereg obserwacyj i doświadczeń, które wskazują na duże znaczenie tego czynnika zwłaszcza na lot i funkcje rozrodcze. Dalej zajmuje się sprawą rozmieszczenia geograficznego, pluskwiaków wodnych i nadwodnych, zastanawia się nad znaczeniem narządów płciowych zewnętrznych dla systematyki, bada budowę mięśni, gruczołów, krwi i jelit, obszernie traktuje sprawy rozwoju postembrjonalnego.

Druga część książki jest poświęcona sprawom polimorfizmu skrzydeł. Na zasadzie przeprowadzonych doświadczeń zbija autor dotychczasowe teorie, usiłujące wyjaśnić to zjawisko i nie stawiając narazie konkretnej tezy, wskazuje na nowe, nieuwzględniane dotąd kierunki badań.

Praca ciekawa, zapoznaje czytelnika z różnorodnemi zagadnieniami dotyczącemi pluskwiaków wodnych, choć wobec wielkiej ilości poruszanych zagadnień, wyczerpującą oczywiście nie jest. .

H. Jaczewska (Warszawa).

Konstanty Strawiński. Historia naturalna korowca sosnowego, *Aradus cinnamomeus* Pnz. Roczn. Nauk Rol. i Leśn., Poznań, XIII, 1925; pp. 642 — 693, 4 tablice, z nich jedna barwna, 3 rysunki tekstowe.

Autor potraktował bardzo obszernie różnorodne zagadnienia związane z biologią znanego szkodnika młodników sosnowych, wysuwając na plan pierwszy dokładne zbadanie ekologii i cyklu życiowego owada, sprawy natomiast czysto praktycznego zwalczania szkodnika traktując raczej tylko pobocznie. Wskutek tego przedstawia praca poważną wartość teoretyczno-naukową, co niestety nie zawsze się zdarza przy pracach wychodzących z przybytków entomologii stosowanej. Po wstępnych uwagach i przeglądzie literatury znajdujemy bardzo dokładne dane dotyczące rozmieszczenia korowca w Polsce, przyczem zostały podane nie tylko miejscowości i daty znalezienia, ale też w większości wypadków stadia rozwojowe i dane ekologiczne. Następnie przechodzi autor do niektórych szczegółów morfologii omawianego gatunku; najciekawszem jest tu stwierdzenie nadzwyczajnej długości szczeciniastych żuwaczek i szczęk, oraz wyjaśnienie znaczenia przedniego wyrostka głowy u *Aradidae*, jako miejsca, w którym się kryją w spoczynku zwinięte w kłębek wspomniane części narządu gębowego (dla rodz. *Dysodiidae* podał te rzeczy Spooner). W części ekologicznej zajmuje się autor dłużej wpływem temperatury na życie korowca, oraz stwierdza, że całkowity cykl rozwoju *Aradus cinnamomeus* trwa dwa lata, co zdaje się być pierwszym tego rodzaju faktem zaobserwowanym dla pluskwiaków różnoskrzydłych. Bardzo interesujące są również pewne dane dotyczące występowania ♀♀ długoskrzydłych. Praca jest ilustrowana przeważnie fotografiami, rysunki barwne wyobrażają owady wykształcone.

T. Jaczewski (Warszawa).

Ukazał się zeszyt 2-gi wspomnianej na str. 141 niniejszego tomu pracy Dra W. Stichel'a. Obejmuje on nadrodziny *Coreoideae* i *Aradoideae*. Do uwag wypowiedzianych poprzednio można jeszcze dodać, że w pracy tej znalazły już uwzględnienie wyniki najnowszych badań morfologiczno-systematycznych prof. Ribaut (w szczególności dla rodzaju *Stictopleurus* Stål). Małym defektem jest może to, że przy gatunkach nie zostało podane, choćby w najgłówniejszych zarzysach, ich rozmieszczenie poza granicami Niemiec.

T. Jaczewski (Warszawa).

Praktyczeskaja entomologija. Rukowodstwo k praktičeskim zanjatijam po entomologii (Kurs wysszych uczebnych zawedenij); pod redakcją N. N. Bogdanowa-Katjkowa. Wyp. IV. — Bianki, W. L. i Kiriczenko, A. N. — Nasjekomyje połużestkokryłyje.

(Obszczyje czerty strojenija i opredelitelnyje tablicy). — 1923, Moskwa, Petrograd. — Str. LXXVI + 318, 48 rysunków.

Brak w piśmiennictwie europejskiem nowszych dzieł hemipterologicznych, ogólnych, syntetycznych, z wyczerpującem opracowaniem fauny danego obszaru a zarazem z tabelami synoptycznymi do określania rodzin, rodzajów i gatunków, odczuwa każdy, i początkujący i specjalista. Żybit wielkie niedomagania na polu hemipterologii usuwa częściowo praca tak wybitnych jej znawców jak Kiriczenko i Bianki. Praca ta obejmuje Pluskwiaki-Różnoskrzydłe (*Rhynchota-Heteroptera*); w części wstępnej zapoznaje nas dokładnie z ogólną ich budową a przedewszystkiem z temi szczegółami morfologicznymi, które w systematyce najważniejszą odgrywają rolę i przy określaniu dostarczają ważnych bardzo cech rozpoznawczych. Opisy budowy zewnętrznej ilustrowane są schematycznymi rysunkami. — Na stronach XLVIII—LXXVI zebrane jest bardzo starannie z rozmaitych gałęzi wiedzy (morfologia, anatomja, histologia, embriologia, biologia, filogenja, systematyka, faunistyka i t. p.) piśmiennictwo odnoszące się do Pluskwiaków-Różnoskrzydłych. Największą część dzieła wypełniają tablice synoptyczne służące do określania rodzin, rodzajów i gatunków (strony 1—241), poczem następują tabele (strony 243—305) objaśniające geograficzne rozmieszczenie gatunków w Rosji półn. centr., zach., wsch. (gub. permska i ufińska), krajach nadbałtyckich, Finlandji i Litwy. W zakończeniu skorowidz alfabetyczny. Tablice synoptyczne opracowane są z wielką dokładnością i przejrzystością i oparte są na najnowszym badaniach systematycznych. Pluskwiaki-Różnoskrzydłe Kiriczenki stanowią dla badań faunistycznych w Polsce, a szczególnie na jej wschodnich i połud.-wschodnich obszarach, bardzo ważne uzupełnienie piśmiennictwa zachodniego na którym opieraliśmy się niemal wyłącznie w latach przedwojennych.

A. Krasucki (Lwów,

Państw. Stacja Botaniczno-Rolnicza).

K. Holdhaus. Das Tyrrhenisproblem. Zoogeographische Untersuchungen unter besonderer Berücksichtigung der Koleopteren. Annalen des naturhistorischen Museums in Wien. XXXIII Bd. 1924.

Powyższe studjum Holdhousa jest próbą stworzenia syntetycznego poglądu na faunę Korsyki i Sardynji ze stanowiska zoografii historycznej; posiada więc ten charakter, co poprzednie

studja o faunie Karpat i Adrjatydy. Podstawę stanowi tu, jak i w tamtych publikacjach, analiza fauny chrząszczy. Cechy geograficzne tej fauny są następujące: *a)* wielki odsetek endemicznych gatunków, nawet pewna ilość endemicznych rodzajów i podrodzajów; z tych niektóre posiadają krewniaków w obszarach bardzo odległych; *b)* brak niektórych rodzajów szeroko rozsielonych w obszarze Śródziemnomorskim, z których niektóre otaczają Korsarydję pierścieniem od strony Afryki i Europy; *c)* brak w górach tych wysp rodzajów posiadających liczne gatunki w górach Europy i Azji, a często nawet także w górach Afryki północnej; *d)* ubóstwo w gatunki rodzajów osiagających w obszarze Śródziemnomorskim ew. w górach Eurazji wielką ilość gatunków; *e)* prawie zupełny brak w górach Korsarydjni elementów borealno-alpejskich; *f)* wspólność kilku gatunków z Sewennami i środkowo-hiszpańską Mesetą, nie występujących w Alpach i Pirenejach; *g)* istnienie licznych elementów wspólnych ze środkowym Apeninem i Tuniszem.

Wynikające z tych faktów problemy tłumaczy autor w sposób następujący: *a)* wyspy te są szczątkiem starodawnego ładu zw. Tyrrenidą; *b)* góry tych wysp należą do gór paleozoicznych, są więc starsze niż trzeciorzędne Alpidy i starszą jest zatem ich fauna górską; *c)* po wypiętrzeniu się Alpidów immigrowały elementy górskie Tyrrenidy po istniejących pomostach lądowych w kierunku Toskanji i Tunisu; *d)* pomosty te zostały zerwane przed dyluwjum, przed przybyciem do gór europejskich elementów północnych.

Z wniosków tych najważniejszą jest koncepcja wyróżnienia wśród fauny górskiej Eurazji elementów młodszych i starszych: fauny Alpidów i Pracalpidów, koncepcja wysunięta przez autora już w jego studjach o Karpatach i przez kilku autorów francuskich, tu jednak dopiero na wielkiej ilości faktów ugruntowana. Te wyniki badań koleopterologicznych popiera autor faktami zaczerpniętymi z rozmieszczenia skąposzczetów, mięczaków, motyli, kręgowców, roślin, dalej z paleogeografji i oceanografji.

R. Kuntze.

L. Sitowski. Do biologji pasorzytów borecznika (*Lophyrus* Latr.). Roczn. Nauk Roln. i Leśnych. XIV.

Na wstępie autor wylicza występujące w Polsce gatunki rodzaju *Lophyrus* i omawia szczegółowo biologję gatunku *Lophyrus*

sertifer Geoffr. (*rufus* Latr.). Interesującym jest szczegółowe zbadanie stosunków partenogenezy u tego gatunku. Następnie omawia pasorzyty borecznika, zwalczające je pasorzyty drugiego rzędu, krystalicę, pluskwiaki niszczące jaja borecznika. Dla kilku owadziarek po raz pierwszy skonstutowano borecznika, jako żywiciela, również po raz pierwszy charakter pasorzyta wtórnego dla kilku gatunków.

Gatunki rodzaju *Lophyrus* nie występujące masowo uważa autor za dodatni czynnik równowagi w przyrodzie, jako żywiciel sporej ilości owadów pasorzytnych, których istnienie w lasach nie dopuszcza do masowego rozmnożenia się innych szkodników.

R. Kuntze.
